Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт „Ямде лий" редакций.

РЕДАКЦИИЫН КАҤАШЫЖЕ

Революционный событий лӱмеш пионерский сбор нерген

Кузерак отряд пашам пионер-шамычлан келшышым да интересныйым ышташ? Тиде у пионер вожатый-шамычын тӱҥ шонымашышт лийман. Отрядной сборым кузе сайын ышташ, тидат у вожатый-шамычлан палыдыме.

Ончыч вожатый-шамычын сбор нерген шонымаштым палемдаш кӱлеш. Сборым концерт семын ончымаш йоҥылыш лиеш.

Южо отрядной сборышто жапым мураш, кушташ, беседым ышташ шеледат. Тиде йоҥылыш. Адак сборышто звенан, посна пионер-шамычын тувеммышт нерген, шкенаштым начар кучымышт нерген отчетым колышт эртарат. Тидат йоҥылыш.

Тыгай сбор пионерым куандарен огеш керт да нунын самодеятельность ден активностьыштым виялдаш огеш полшо.

Вожатыйлан пионерский организацийыште йоча-шамычын активностьыштым нӧлталман. Пионер-шамыч отрядыште шке оза лийышт.

Тышеч пале: сбор мошген эртаралтман да тудын политический направленийже лийже.

Звеналаште пионер-шамычын активностьыштым нӧлталашлан пашам нунылан шкаланыштак шеледен пуаш кӱлеш.

Мутлан, Йошкар армий кечым сайын палемдаш ямдылалтыда. Гражданский сарыште Йошкар армийын героически кредалмыже нерген пален налнеда, оборонный значоклан нормым сдатлаш, пайремым сай пионерский паша дене вашлияш шонеда.

Ындыже отряд советлан пашаш пижаш гына. Тыге совет ик звеналан гражданский сарыште кредалше пашазе дене палыме лийын сборышто кутыраш йодаш поручитла. Вес звена гражданский сарыште героически кредалше-шамычын снимкыштым муын, армийын 21 ий жапыште кушмыжо да виянгмыже нерген фотоснимкан альбомым ышта. Кумышо—1918 ийыште интервент-шамычын рвезе советский государстве ӱмбак кержалтмышт нерген картым чертитлаш налеш.

Адак совет тӱшкан кино ончымашым ышташ палемда. Тыге звена-шамыч шкаланышт келшыше пашам налын, тиде пашаш тунемыт, событийыште кӱлешым палаш тӱҥалыт. Тыге отрядной сборлан ямдылалтмаш паша чыла звеналаште ышталтеш.

Сбор лишемеш. Сбор жаплан чыла ямде: фотоальбом уло, героически кредалме нерген карт, кутырмашым эртараш еҥым мумо, отрядной пырдыж газет лектын.

Ӱжмӧ йолташын кутырымыжо деч вара звена-шамыч ыштыме пашашт нерген каласкалат, сборлан ямдылалтмаш теме дене келыштарыме почеламутым каласкалат, революционный муро-шамычым мурат.

Тыгай сбор пионер-шамычым куандара. Ынде йоча сборышто тудынат пашаже коймым да творчествыже улмым пала.

Но тыгай сборым чӱчкыдын эртарыме огеш кӱл, уке гын, пионер-шамычын интересышт йомеш.

Редакций деч: *Ик статья дене чыла тӱрлӧ сбор нерген умылтараш йӧсӧ. Вес номерлаште тыгай сбор нерген умылтарена.*

Отряд пашам шинчыше да опытный вожатый-шамыч! Пионерский сборлан ямдылалтме да сайын эртарыме нерген шкендан опытдам мемнан деке возыза!

Калык пайрем кумыл нӧлтын эртен

Пӱтынь калык пайремым—Сталинский Конституций приниматлыме кечым Советский Союзын шемержешамыч торжественно, йывыртен, кумыл нӧлтын эртарышт. Пайремлымаш СССР-ысе калык-шамычын Советский власть дек, большевистский партий дек, Конституцийын творецше — великий Сталин дек преданность ден йӧратымашым адак уэш ончыктымашке савырнен.

Москва столица ятыр йӱд лиймеш веселитлен. Гуляний ден веселитлымаш 6 декабрьыштат шыпланен огыл. 5 декабрьыште культур ден каныме Центральный паркыште гуляниййыш 100 тӱжем еҥ погынен. Москваште кугу соревнований, мотокросс эртаралтын.

Ленинград, Киев, Тбилиси, Сталинск, моло олалаштат пайрем кугу кунымаш дене эртен.

ХРОНИКА

Н. И. Ежов йолташым, тудын йодмыжо почеш, Вӱд транспорт Калык Комиссарлан коден, внутренний паша Нарком обязанность деч утарыме.

СССР внутренний паша Калык Комиссарлан Л. П. Берия йолташым утвердитлыме.

СССР Верховный Совет Президиумын председательже М. И. Калинин йолташ Казахский ССР-ын калык поэтше Джамбул Джабаевлан Ленин орденым пуа.

„Правда" гыч.

КАЗАХСТАН КАЛЫК МУРЫЗО ДЖАМБУЛЛАН ОРДЕНЫМ ПУМО

Казахстанын калык мурызыжо Джамбул Джабаев йолташым Москва куанен вашлийын.

2 декабрьыште кечывалым Кремлеш СССР Верховный Совет Президиумын председательже М. И. Калинин йолташ Джамбуллан Ленин орденым пуэн. Шоҥго акын (мурызо) творческий паша ыштымыжлан 75 ий теммашеш наградитлалтын.

М. И. Калинин йолташ акыным шокшын саламлен да советский калыкын пиалже верч тудлан тазалыкым да ончыкылаш пашам сайын ышташыже пожелатлен. Кугун куаныше Джамбул тиде кугу наградылан партий ден правительствылан пеш кугу таум ыштен.

Ленинградыште С. М. Кировлан памятникым почмо

6 декабрьыште Ленин олаште Кировский районын центральный площадьыштыже революцийын пламенный трибунжо Сергей Миронович Кировлан памятникым почмо.

Памятникым почмаште ВКП(б) ЦК ден Ленинградский областной да городской комитет-шамыч секретарь А. А. Жданов йолташ, партийный ден советский организаций-шамычын представительышт лийыныт.

Памятник Сергей Мироновичын пӱтынь кӱкшытшым ончыктышо фигур лиеш.

Памятникым почмо годым митинг лийын.

Советский союз Герой Н. П. Каманин йолташ пионер-шамыч коклаште.

Союзфото.

„Родина" самолет Комсомольск олаште

Гризодубова, Осипенко да Раскова йолташ-шамычын героически чоҥештыме „Родина" самолет 5 декабрьыште вер гычше тарванен. Тиде числаштак комсомольскыш чоҥештен толын. Самолетын материальный частьше пашам сайын ыштен.

Испанский йоча-шамыч Ленинградыш толыныт

5 декабрьыште 17 час 30 минутышто ленинградский торговый портын тенгыз вокзалже дек „Феликс Дзержинский" теплоход толын. Тудо Советский Союзыш Мадрид, Валенсий, Барселона, героический республиканский Испанийын моло олалаже гыч 117 йочам конден.

Италий Францийын мландыжым шупшын налаш ямдылалтеш

Шукерте огыл итальянский правительство Рим олаште Франций ваштареш движенийым тарватен. Тиде тыге лийын: парламентын заседанийышкыже Муссолини чыла иностранный посол-шамычым ӱжын. Тыгак шукерте огыл Римыш толшо французский посолымат ӱжыктымӧ.

Италийыште парламентым калык дене сайлыме огыл, а фашист - шамычым назначатлен веле шогалтыме.

Парламентын заседанийыштыже Муссолинин лишыл йолташыже — иностранный паша министр Чиано выступатлев. Тудо Мюнхеныште фашист-шамычын сеҥымышт нерген кугун моктанен да Италийын Франций ваштареш кредалаш шонымыжым каласен. Франций Чехословакийым аралаш тӱҥалеш ыле гын, Италий Франций ваштареш сарым тӱҥалеш ыле, манын Чиано ойлен.

— Италий ончыкыжымат еҥ мландым шупшын налаш тӱҥалеш,—манын Чиано кычкырен. Тыге ойлымаш „парламент" член-шамычлан пеш келшен. Нуно тунамак вер гычышт тӧрштӧн кынелыт да тыге кычкыраш тӱҥалыт: „Тунис, Корсика,Савойя,Савойя!"Тунис, Корсика,Савойя Францийын колонийже улыт. Нине колонийлан кӧра итальянский фашист-шамыч шукертсек шӱвыл вӱдыштым нелын коштыт.

Тидын семынак итальянский ола-шамычын уремлаштыже фашист кашак кычкырен коштыт.

Кок тылзе ончыч гына французский правительство Чехословакий республикым предатлыш. Ынде темдыме фашист - шамыч деч аралалташлан шкаланже кугын шоналташыже тӱкна. Мюнхенский кутырымаш деч вара фашист-шамычын апетитышт эше чот кугемын. Нуно ынде ниге деч вожылде пушаш жертве Франций лийшаш, манын кычкырат.

Чехословакий правительство отставкыш лектын

Чехословакийыште генерал Сыровын правительствожо отставкыш лектын. Республикын президентше Гаха отставкым приниматлен. Президент у правительствым формироватлаш „национальный единство" партийын лидерже Рудольф Беранлан поручитлен.

Чехословацкий правительствын у составше

Чехословакий республикын президентше Гаха министр-шамыч у кабинетым утвердитлен. Нунын коклаште Беран—премьер-министр, Хвалковский—иностранный паша министр, генерал Сыровы—военный министр.

Республиканский Испанийыште. **Снимкыште:** Республиканский армийын боецше окоп гыч противникын действийжым онча. **Союзфото.**

Моло эллас калык - шамычын организацийышт республиканский Испанийысе йоча-шамычлан консервированный шӧрым колтеныт. **Снимкыште:** консервированный шӧр оптыман ящикым Барселоныште ястарат. **Союзфото.**

Германский шпионский центрын пашаже нерген приговорым лукмо

Ме 11 ноябрьыште лекше 53 номыран „Ямде лий" газетеш „Германский шпион-шамыч американский суд ончылно" вуймутан статьям печетлен улына ыле. Тиде статьяште 14 октябрь кечын Нью-Йоркышто Америкын Соединенный штат шамычыште германский шпионский центрын пашаже нерген кугу процесс тӱҥалын, манын возымо ыле. Судитлыме теҥгылыште ныл шпион-шамыч шинченыт.

3 декабрьыште суд нине шпион-шамычын пашашт нерген приговорым луктын. Суд шпионка Гофманым 4 ийлан, шпион Фоссам 6 ийлан, моло шпион-шамычым—Глазер ден Румрихым 2 ийлан тюрмашпетыраш приговорым луктын.

Пӧт'ял пелэ кыдалаш школысо (Сотнур район) 3-шо классыште чыла предмет дене отлично тунемше Васильев Иван.

Конституций кече лӱмеш торжественный заседаний

5-ше декабрьыште 6 шагат кастене Йошкар-Олаште Конституций кече лӱмеш торжественный заседаний лийын. Конституций кече нерген ВКП(б) Обком секретарь, Марий АССР Верховный Совет депутат Мамаев йолташ докладым ыштыш. Доклад деч ончыч почетный президиумыш пеш чот совым кырен, Сталинский Конституцийын творецше Сталин йолташым да тудын боевой соратникше-шамычым: Молотовым, Л. Кагановичым, Ворошиловым, Ежовым, Андреевым, Микояным, Ждановым да Тельман, Хосе Диас, Долорес Ибаррури йолташ-шамычым сайлат.

— 5-ше декабрь—тиде мондыдымо кече. Кок ий ончыч Москваште, шуко нацийн советский калыкын посланникышт, Чрезвычайный VIII Совет С'ездын делегатше-шамыч тӱняште эн демократический Сталинский Конституцийым приниматленыт. Социализм элын шемерже-шамыч пеш кугу сеҥымаш-шамычым ыштеныт,—манын Мамаев йолташ ойлыш.

Отличник-шамыч шукемыныт

Школыштына сайын тунемшаш верч класс ден класс, тунемше ден тунемше-чыланат соревноватлат. Садланак вет отличник-шамычат шукын улыт. Теве нуно: Мусанов Вася, Петухов Алеша, Семенов Ваня, Рябинина Анисия, Семенов Вася, Иванов Митя, Смирнова Анна, Коротков Ваня, Гусева Маня, Никитин Митя, Полушин Ваня, Янцева Лиза, Поляков Паша, Армяков Миша, Васильева Уля, Силантьев Паша.

Вася Коротков.

Руя-Сола пелэ кыдалаш школ, Ронго район.

Пӧт'ял пелэ кыдалаш школысо 3-шо классыште чыла предмет дене отлично тунемше Иванова Ранса.

ВЕЧЕРЫМ ЭРТАРЫШНА

Мемнан школышто тунемше-шамыч Сталинский Конституций приниматлыме кечым пеш йывыртен вашлийыч. 5-ше декабрь кастене вечерым эртарышна. Доклад деч вара тунемше-шамыч да тунемше-шамыч вий дене „Салика" пьесым модын ончыктышт. Спектакль чылаланат пеш келшен.

Паймеров Миклай.

Шернур район, Марий-Сола пелэ кыдалаш школ.

Кусньшо Йошкар знамям налын

Школ ден школ класс ден класс соревноватлен тунеммаш отлично да сай тунемаш чот полша. Ме, Чирке кыдалаш школын 8-ше классыште тунемше-шамыч 7-ше класс дене соревноватлена. 1-ше чырыкыште ме ончык лекна. Мемнан классыште школышко кечым коден коштшо лийын огыл, отлично да сай тунемше - шамыч шукемыт. Плохо отметкан 3,6 процент веле. А 7-ше классыште 15 процент начар отметкан улыт, посещаемостьышт начар.

Ме чыланат отлично да хорошо отметке дене тунемаш мутым налын улына. Шеҥгелан кодшо шамычлан эре полшена.

1 чырыкыште мемнан класс сай результатым ончыктен. Садлан кусньшо йошкар знамям налын улына.

Федоров Арсик.

Пектубай район.

Значокан лийыныт

Куракино кыдалаш школышто (Параньга район) оборонный значоклан нормо пумашым сайын шындыме. Теве кызыт 56 тунемше ГСО значоклан нормым сдатлышт, 6 тунемше „Ворошиловский стрелок" значокым нальыч.

Значок-шамычлан нормо сдатлаш кызытат виян ямдылалтыт.

Шуматов Никифор.

ВЕЛИКИЙ УЧЕНЫЙ

(Немецкий бактериолог Роберт Кохын шочмыжлан 11 декабрьыште 95 ий темеш)

Доктор Кох ялысе врач улмаш. Вольштейнысе (Восточный Пруссий) шке кабинетыштыже эр гыч тӱҥалын кас марте черле еҥ-шамычым ончен. Прием пытымек, доктор микроскоп дене шынчылтын. Тудо ик чӱчалтыш вӱрым пеш вичкыж пластинкыш пыштен да микроскопын линзыже гоч ончен.

Ик гана сибирский язве чер дене колышо ушкалын ик чӱчалтыш вӱржым микроскоп гоч ончымо годым вӱр шарик коклаште изи палочка гайым ужын. Тиде изи ик палочка животныйын капышкыже логалмек миллиард дене шарла. Варажым тудо вуй торык, шодо тич темеш, вӱр корным кочкеш. Садланак животный кола. Палочка сибирский язвын бактерийже улмаш. Чыла тиде чершамычын шарлымыштым да тудын таратышыжым доктор Кох шуко опытым ыштымыже деч вара пален налын.

Чапле открытий деч вара тудо туберкулез шарлымын причинажым пален.

1876 ийыште 34 ияш Кох медицинын кугу пашаеҥышт ончылно шке опытшым ончыктен. Кохын открытийже тиде черым эмлаш лийымым раш палемден.

Икмыняр ий гыч Кох научный экспедицийым вуйлатен Египетыш, варажым Индийыш кая. Тушто тудо холера черын кужеч тӱҥалмыжым пален налеш. Тыге Кох микроб гыч чер лийымым эн ончыч доказатлен. Тиф, дифстрий, моло чер-шамычын бактерийыштым пален.

Кох лӱм уло тӱҥялан пале лийын. Тудын пашажым палаш тӱрлӧ вер гыч ученый-шамыч толаш тӱҥалыныт.

Роберт Кох шучко черын таратышыже-шамычым пален налмек, нуным дене кузе кучедалме йӧным шонен луктын.

Мировой ученый Кох 1910 ийыште колен. Тудо германский врач ыле. Германийыште туберкулез чер дене колымаш эре кушкеш. Фашист-шамыч великий докторын ученийжым, достиженийжым человечество ваштареш кучылтыт. Сарыште моло сар ӱзгар, газ дене пырля нуно бактерия бомбым кучылташ тӱҥалыт.

Мемнан элыште кугу ученыйын пашажым чот аклат. Научный учреждений, санаторий, больницылаште туберкулез, моло чер ваштареш кугу паша ышталтеш. Советский союзышто туберкулез чер дене колымаш кажне ийын шагалемын толеш.

Кокымшо республиканский художественный олимпиада гыч. Сӱретыште: (шола гыч пурлашке): Кырык-Марий район „Аврора“ колхозын колхозникше-шамыч А. В. Федюшкин, З. И. Тютюева, Н. В. Саканов да Е. М. Ромашкина кырык марийла куштат; Кырык-Марий районын эн сайын танцоватлышыже-шамыч; Параньга район гыч Галимзянова Галя лезгинкым танцоватла; Параньга район „Кзыл-Сабан“ колхоз гыч Валиева татарла кушта. Фото С. Чуршуковын.

ВЕСЕЛА ИЛЫШЫМ ОНЧЫКТЫШО ОЛИМПИАДА

Йошкар-Ола Лесотехнический институтын актовый залже 5-ше ден 6-шо декабрьыште кокымшо республиканский художественный олимпиадын йӱкшӧ дене йонгыш. Районла гыч толшо колхоз-шамычын, Йошкар-Ола фельдшерско-акушерский школын, Лесотехнический институтын да чодра ден сплав союзысо самодеятельный кружок-шамычышт тиде олимпиадыште шкеныштын моштымыштым ончыктышт. Олимпиадыште 300 енг утла участвоватлен.

Тудо Шернур район, „У корно“ колхозысо самодеятельный кружокын выступайыме дене почылтеш. Тиде хор пиалан колхозный илыш нерген чапле частушко-шамычым муралтен ончыкта. Тиде колхоз почеш „Мустай“ колхозын самодеятельный кружокшо выступатла.

Занавес петырна. Ик минут гыч тудо уэш почылтеш. Ынде сценыште самырык-шамыч огыл, а „Смена“ колхозын (Шернур районак) шонгго колхозник ден колхозницаже-шамыч улыт. Вот нуно мураш тӱҥальыч. „Распрягайте хлопцы кони“, „Песня о Щорсе“, „Казачья песня о Сталине“ лӱман муро-шамычым чаплын мурен пуышт... Теве ныл Парсаев-шамыч (кумытынжо изак-шоляк улыт) мурат... Калыклан тиде пеш келшен, чот сово кырмаш шергылтеш.

Юрино район, „Красное знамя“ колхозын кружокшат сай выступатлыш. Нуно руш калык муро „Калинушка“ дене пеш сылнын куштышт.

Снимкыште: Шернур район, „У корно“ колхоз гыч пионер-шамыч Богданова Е. ден Богданова А. марий мурым мурат. Гармоньым Горохов Н. Я. шокта.

Фото Овечкинын.

Звенига районлан черет шуын. Занавес почылтеш.

— „Дружба“ колхоз член Богданов Павел марла куштен пуа,—каласыш руководитель.

Сценыш самырык колхозник лектеш.

Гармонетым ит чамане,
Йӱкшӧ лекше онгырла.
Эй, рвезе, чот кушталте,
Кызыт илыш весела!—

тудо каласыш да кушташ тӱҥале. Пеш кертеш, сылнын куштыш.

Тиде колхозысо хоровой кружок Звенига районысо мурым муралтен ончыктыш.

Звенига поселко гыч толшо Кострова йолташ матросла да цыганла чаплын куштыш.

Кырык Марий район гыч толшо 65 ияш Ямолкин гармоньым шоктыш, тунамак куштыш, мурыш.

Марий-Турек район „Смена“ колхозын удмуртский хоржо удмуртла мурыш. Андреева Мария ден Андреева Ксения коктын мурышт.

Параньга район гыч толшо Галимзянова Галя лезгинкым, украинла куштыш.

Ежов лӱмеш (Пектубай район) да Ленин лӱмеш (Йошкар-Ола район) колхоз-шамычын хоровой кружокышт сайын мурышт.

Колхоз-шамыч деч посна Йошкар-Оласе фельдшерско-акушерский школысо струнный оркестр, Лесотехнический институтын драматический, струнный да хоровой кружокышт, чодра ден сплав пашаенг-шамыч Йошкар-Ола райкомын агитколлективше выступайышт.

Йыв. Федотов.

Снимкыште: Шернур район „Мустай“ колхоз гыч Пряникова У. И ден Куклин И. Н. танцоватлат.

Фото С. Чуршуковын.

Отлично тунемына

Мемнан 2-шо классыште Смирнова Настя, Сергеева Анна отличнын тунемыт. Мыят отличнак тунемам.

II-шо чырыкым отлично денак пытараш ме кызыт ваш-ваш чот полшена.

Медведев Миша.

Изи-Корамас пела кыдалаш школ, Морко район.

Участник-шамычлан премийым пуэдыме

Олимпиадыште участвоватлыше ик кружокланат первой премийым пумо огыл. Нунын коклаште первой премийлан достойный кружок лийын огыл. Садлан кокымшо премийлан йӧршӧ кружокым первой премий шот дене пуаш пунчалме. Тыге первой премийым (кокымшо премий) чодра ден сплав пашаенг-шамыч Союз Йошкар-Ола райком пеленсе агитколлективлан—гармоньым, патефон ден пластинке-шамычым пумо. Кокымшо премийым (патефон ден пластинка-шамыч) Марбумкомбинатын драмкружокшо налын. Кумышо премий Ежов лӱмеш (Пектубай район) да Ленин лӱмеш (Йошкар-Ола район) колхозын самодеятельный кружокыштлан логалын. Ежов лӱмеш колхоз гармоньым, Ленин лӱмеш—шумовой оркестрым налынйт.

Посна исполнитель-шамыч коклагыч Морко район „Куэр“ колхоз член Шобановым 250 тенге дене (первой премий) пӧлеклыме. Тудо шиалтыш дене сылнын шоктен.

Снимкыште: Кырык-Марий район „Аврора“ колхоз гыч Саканов Н. ден Е. Ромашкина танцоватлат.

Фото Овечкинын.

Пумо мутнам шуктена

Тунемме ий тӱҥалмекак чыла пионерлан сайын тунемаш, мянын ме отрядной сборыштына пунчална. Кызыт шукышт сай отметкан улыт.

Мыйын гын, чыла отлично!

Петухов Валерий.

Ронго район, Шуар-Сола тӱҥалтыш школ.

Кокымшо республиканский художественный олимпиадыште участвоватлыше-шамыч. **Снимкыште:** русский калык мурым сайын мурышо (шола гыч пурлашке) В. Я. Парсаев (тукымышт) да кум изак шоляк Архип, Сергей, Петр Парсаев-шамыч.

Фото С. Чуршуковын.

В. Рожкин.

— Эчей, малаш вочшаш. Мом нерен шинчет. Эрла школышко каяшет кўлеш, воч,—Эчейым шыдын ончалын, ачаже п е л е ш т ы ш. Эчеят шӧлдыра ўмбаке кўзен возо.

Эчейын омыжо ок тол. Тудо йошкар пондашан шучко айдемын молан толмыжым палнеже. „Кызыт аракам йўын шинчылташ пайрем огыл“,—шона Эчей. Адак Эчей ачажын окса укежымат раш шинча. Теҥгече гына оҥавалне книга кычалмыже годым шӧр кӧршӧк йўмалне ачажын окса чондайжым верештын. Чондайыште лачак кок лураш гына кийылтыт ыле. „Кӧн окса дене йўыт? Кок литрымат йўын пытарат. Таче мом ойлаш тўҥалыт— чыла колыштам, чыла пален налаш кўлеш. Молан тиде шучко пўан айдеме толын“,—ораж дене Эчей шонен кия.

П. Клюкинын сўретше

Лывырген шушо йылме дене Эчейын ачаже шўжым шуялтен кутыраш тўҥале. „Вот ынде, Йыван кум, кутыраш тўҥалына. Тый пален лий: мыйын Эчей пеш чулым. Тудын ончылно тиде пашатым ойлаш ок лий, т у д о п е ш в и я ш рвезе... Йӧра эше парня рўзалтымем вашке шижыч. Мый ынде кум ий складовщиклан пашам ыштем. Тений марке ик шурно пырчат шкаланна налалтын огыл ыле. А вот тений тыйын полшымет дене шыжым шым пут шыданым, вич пуд шожым лукна. Тудым кӧ шинча? Нигӧат ок шинче, омешыжат ок кончо. Тыйын декет шыданым нангаймым нигеат ок шинче. Теве ончылгече ойлымо пашанам изарнян йўдыш кусараш манам. Изарнян кастене калык мончаш пурымо ўмбачын ласкан мален колта. Тый, Йыван кум, имнетым гына сайын пукшен ямдыле. Иктаж 35 путым ласкан шупшыл кертше. Мом адакшым лўдашыже, колхозник - шамыч чодра пашаште улыт.

— Сакар кум, оет пеш чын. Изарнян кастене пеш онгай лиеш. Мыят имнем сай пукшен ямдылем. Иктаж 10 шагатлан изарнян кастене толын шуам.

— Чодра пашашке шурен огыт колто?—ӧрын Сакар пелештыш.

— Ай, ораде, мемнан ялыште тендан семын огыт покто. Але единоличник-шамыч иктат чодра пашаш лектын огытыл. А мый гын тений каяшат ом шоно. Сельуполномоченный Талян Сидыр мыйын пеш кугу таҥ. Теҥгече кастенат нер йўмаке нӧлтал пуышна. Пашашке ушдымо - шамыч велә каят. Илен моштет гын, ялыштат йӧнӧштараш лиеш. Руш пословицат тыге ойла: „От всякой ловкости не будет никакого мошенничества“.

— Йыван кум, пытартышым кучо,—Сакар арака саканым шуйыш. Пел йўд жаплан „ку-ку-ре-ку-у!“ агутан муралтыш. Эчей тугак пылышым шогалтен колыштын кия. Шўмжӧ шангысе дечын виян кыра. Шыдыже чот лектын.

— Но, Сакар кум, изарнян йўдым вучен шого, тачеш чеверын.

— Шке чеверын,—почешыже Сакар тўгӧ ужатен лекте. Имньым кычкен кумажым капкам почын колтыш. Агутан - шамыч волгалтшаш велеш чўчкыдырак мураш тўҥальыч. Сакарат тайныштын, тайныштын пурышат, лампе тулым пуале.

Эрлашыжым Эчей ялт вес койышан лийын. Йочашамыч дене моло годсыжо гае огеш кутыро, огеш воштыл. Йоча - шамычын йодыштыштлан вашмутым ӧрканен пуа. Тўсшӧ вашталтын, ала мом шонышыла коеш, шинчаже мўндыркӧ-мўндыркӧ ончышыла коеш.

Школ гычын тунемын толмеке Эчей книшка лудшо лийын, книшкажым кучен ўстел покшек пурен шинче. Пуйто тудо книшкам лудеш.

— Эчей, эре книшкат дене ит толаше. Мий, рвезе-шамыч мунчалташ волышт,—аваже пелештыш. Эчей аважлан вашмутым ыш пу. Пеш келгын шона. „Ынде чыла раш. Саде Пире пў Йыванет пире гаяк айдеме улмаш. Тудо ачам дене пырля осал пашам ыштен шогат. Нуным ойлыш гыч раш лие. Кодшо шыжым колхоз киндым шолыштыныт. Кызыт адак шолышташ шонат. Тыге нуно колхоз киндым шолыштын, шалатыл пытарен кертыт. Тунам вара колхозна урлыкаш деч посна кодеш. Теве тылзе эртен, кинде амбар орол уке. Мирон кугыза черланен возын, тудын олмеш правлений алят оролым шогалтен огыл. Теве изарнян йўдым колхоз киндым адак шолыштыт. Тидым кӧ шижеш? Нигеат огеш шиж. Уке! Мый ом чыте! Шакше-шамыч шолыштын огыт керт, нуным мый кучыктем! Вигак колхоз правленийыш миен каласем..

(Умбакыже вес №-што лиеш. Тўналтышыжым кодшо №-што луд).

Метаграммым кузе возаш

Метаграммым мемнан деке пеш шуко йоча-шамыч возат. Но ятырышт тудым кузе возышаш нерген огыт шинче. Нунын метаграммышт, мутлан, тыгай ответан лийыт: с-амолет, н-уж, ш-агат, молат.

А вет метаграмме тыгай огыл. Тушто первой буквам вашталтет, вес ик гай мут-шамыч лийыт. Мутлан:

Т-ура, (шахматный фигур),
К-ура, (Кавказысе эҥер),
Ш-ура. (йоча лўм).

Адак метаграммыш глаголым пуртымо ок кўл. (Мутлан: „Кўштен каласет“—т-ол, ш-ол; молат).

Метаграммыш утларакшым научный, географический, математический, спортивный, моло мут-шамычым пурташ тыршыман. Мут-шамыч эре существительный лийышт.

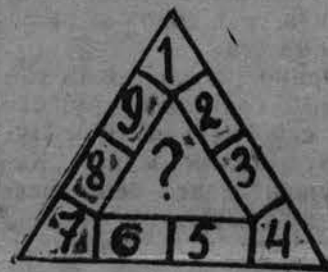
Куштылго метаграммымат колтылмо ок кўл. Южышт теве возат:

„Т“ден—кўштен каласет (тол),
„Й“ден—коштат (йол),
„В“ден—тувырым мушкат (вол), молат.

Тыгайыжым пеш вашке палаш лиеш. Тыйын метаграммым лудын, шинчымаш пеҥгыдемже, вот могайын возаш тыршыман.

Редакций.

Задаче

Тиде треугольникыште цифр-шамычын верыштым вашталтет, кажне сторонаштат 20 лектеш. Кузе шындылман?

Полушин Яша.

Пектубай район, Кадам ПКШ.

Анаграмме

Иман пушеҥге мый улам.
Ик буквамым вашталтет,
Лышташан мый лиям.

Майшанов Николай.

Роҥго кыдалаш школ.

1939 ийлан газетлан подпискым приниматлаш тўҥалме

Республиканский газет-шамычлан подпискым ыштыза!

„Марийская Правда“—ВКП(б) Обком, Марийский АССР Верховный Совет, ВКП(б) Йошкар-Ола Горком да Горсовет орган. Руш йылме дене тылзеш 25 гана лектеш.

Подписке ак: ик тылзылан—2 теҥгеат 50 ыр, 3 тылзылан—7 теҥгеат 50 ыр, 6 тылзылан—15 теҥге, идалыклан—30 теҥге.

„Марий Коммун“ — ВКП(б) Обком, Марийский АССР Верховный Совет, ВКП(б) Йошкар-Ола Горком да Горсовет орган. Марий йылме дене тылзеш 25 гана лектеш.

Подписке ак: ик тылзылан—2 теҥгеат 50 ыр, 3 тылзылан—7 теҥгеат 50 ыр, 6 тылзылан—15 теҥге, идалыклан—30 теҥге.

„Рвезе Коммунист“—ВЛКСМ Марийский Обком ден Йошкар-Ола Горком орган. Марий йылме дене тылзеш 10 гана лектеш.

Подписке ак: тылзылан—50 ыр, 3 тылзылан—1 теҥгеат 50 ыр, 6 тылзылан—3 теҥге, идалыклан 6 теҥге.

„Ямде лий“—ВЛКСМ Маробком орган. Детский газет, марий йылме дене тылзеш 5 гана лектеш.

Подписке ак: ик тылзылан—18 ыр, 3 тылзылан—54 ыр, 6 тылзылан—1 теҥгеат 08 ыр, идалыклан—2 теҥгеат 16 ыр.

Подпискым чыла почтовый отделений, почтальон, колхозный письмоносец, предприятийлаште, учрежденийлаште да колхозлаште печать общественный распространитель-шамыч приниматлат.

Республиканский газет-шамыч издательство.

ЙОЧА КИНО НЕРГЕН УВЕР

„ПОЕЗД ИДЕТ В МОСКВУ“

(„Союздетфильм“ студий луктын)

Йўд. Вагонын тамбурыштыжо пычкемышын ончен, кидешыже скрипка футлярым кучышо еҥ шога. Окна воктеч телеграфный меҥгешамыч йоген кодыт.

Кенета еҥ омсам почо да пеш виян кайме годым поезд гыч тӧрштыш.

Эр. 126-шо колометрысе корно ончышын пӧртшӧ. Тушто корно ончышо да тудын изи уныкаже—Павлик илат.

Павлик нелә вопросым решатла: кӧ лияш? Тудлан Чкалов але Коккинаки гай лияшат уто огыл. Но тудын йолташыжат—Васька знаменитный летчик лийнеже.

— Моло геройыштым вес й о ч а - ш а м ы ч „налыныт“... Пўтынь школ геройлан тунемеш,—ойла Павлик.

Кочаже Павликлан Кривонос гай машинистлан тунемаш ойым ышта. Но Васька К р и в о н о с ы м а т ш к а л а н ж е „налын“... Варажым кочаже тудлан корно ончышо лияш ойым ышта... Павлик вет герой

Снимкыште: фильм гыч ик кадр

гына лийнеже! Кочаже тудлан корно ончышын могай ответственный пашаж нерген доказатлынеже.

Адак йўд. Адак футляран еҥ лекте. Тудо 216-шо километр дек кая. Тыште тура курык. Тиде—линийыште эн лўдыкшӧ вер. Еҥ футляр гыч инструментшамычым луктеда да рельсым шалатыл опташ тўҥалеш.

Коча шалатымле рельс дек миен шуэш. Рожок дене йўкым лукто. Но кўвар шеҥгеч шылше диверсант куржын лектеш да кочам нелын сусырта, шкеже куржеш.

Тиде эрдене, мологунамсе семынак, Павлик ден Васька станцийысе школыш кеныт. Нуно шалатыме рельсым да нимом шинчыдe кийыше кочам ужыт. Васькам станцийыш колта, а шкеже предупредитлаш кодеш.

Теве лишемше поездын гудок йўкшӧ шокта... Вашке тудо шалатыме рельс дек шуэш... Но Павлик поездым шогалтыкта.

Тыге Павлик шўдӧ дене еҥ-шамычын илышыштым утарен коден да герой лийын.

„Поезд идет в Москву“ фильм вашке экранлаште ончыкталтеш.

Отв. редактор— И. М. МУЗУРОВ.

Упол. Марлита № А—988

Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-ше типографийже.